

פובליציסט

בוועז ארד

בנק ישראל והדולרים - רק סטנלי בדרך הנכונה?

גביר העיירה הנדיב מלווה למדינות אחרות?
[פלאש 90]

מסתבר כי ליתרות המטבע המסוכנות הללו יש שימושים אחרים מאשר לממן ייבוא ולהחזיר הלוואות עליהם משלמים אזרחי ישראל קרן וריבית גבוהים מידי שנה. באוקטובר השנה העמידו בנק ישראל והאוצר הלוואה בסך 1.7 מיליארד דולר לקרן המטבע העולמית (IMF), קרן העוסקת בהלוואות למדינות מתפתחות. הלוואה עליה הכריז בגאווה שר האוצר בכינוס קרן המטבע האחרון בטורקיה.

קשה להבין מדוע מדינת ישראל, שחבה חובות למדינות אחרות, מלווה למדינות עניות, כאילו הייתה גביר העיירה - האם יתכן שבכל העולם טועים ורק אנחנו צודקים?

• • •

בחדש יוני השנה הבהיקה על המוניטורים של סוכנויות הידיעות ידיעה שאמורה הייתה לזעזע את אמות הסיפים של הכלכלה העולמית ולהתפרץ בכותרות ראשיות בכל מדורי הכלכלה.

הידיעה שלא הוכחשה תיארה תפיסה על-ידי משטרת הגבולות האיטלקית של סכום דמויני שהוברח בידי שני אדונים יפנים. סכום של 134.5 מיליארד דולר באגרות חוב אמריקניות. מה עושים שני יפנים עם מזוודה ובה סכום הקרוב לתל"ג של מדינת ישראל? האם לאחד מנגידי הבנקים המרכזיים בעולם יש תשובה? אולי. כיצד ניתן להסביר את דממת האלחוט שהשתררה בתקשורת והעלמות הידיעה מן הכותרות עוד בטרם הגיעה אליהן? הספקולציות וסימני השאלה מרובים ואפשרות אחת היא - שמישהו מחפש דרכים בלתי קונונציונליות להיפטר מסכום עתק של אגרות דולריות (או לערער את מעמדו של הדולר על-ידי זיוף עצום מימדים - תיאוריה שעל פניה נראית לא סבירה בהתחשב שממשל אובמה כבר עושה זאת יותר טוב מכל זייפן).

הרחק מאיטליה, במסדרונות ושינגטון, הפכה ישיבה של וועדת המודיעין של הסנאט בפברואר השנה לישיבה כלכלית יוצאת דופן. היה זה דיון בו הציג מייקל מולן, ראש המודיעין הלאומי, את הדאגה העמוקה המעסיקה את הגורמים הביטחוניים בארה"ב אשר צופים במעמדו המדרדר של הדולר וההשלכות של מצב זה על הביטחון העולמי.

לא כל תנועה כלכלית ניתנת להסתרה במעטה חשאיות. כך למשל התבשרנו בתחילת החודש כי מחיר הזהב זינק לשיא של כל הזמנים בעקבות הודעה של הבנק המרכזי של הודו כי רכש 200 טון זהב מקרן המטבע הבינלאומית בתמורה ל-6.7 מיליארד דולר. נגיד הבנק ההודי לא לבד, גם האחראי על רכישות הזהב בסין הודיע באוקטובר השנה כי סין תגדיל את כמויות הזהב שברשותה.

אצלנו בבנק ישראל, בניגוד להודו, סין ומדינות אחרות המנסות להפחית את יתרות הדולרים, שוברים שיאים ברכישות דולרים. השבוע התבשרנו שיתרות המט"ח של בנק ישראל הגיעו לשיא של כל הזמנים, 61.2 מיליארד דולרים. האם נכון לישראל להחזיק יתרות כה נכבדות של דולרים? (ואם המירו חלק מהדולרים לאחר רכישתם - האם לא נכון להודיע לציבור כמה?) לא כולם חושבים כך.

בנייר עמדה אשר פורסם לאחרונה על-ידי מכון ירושלים לחקר שווקים, התרעתי בפני הסיכונים שבמדיניות בנק ישראל. בנייר, מצוטט החשב הכללי לשעבר ד"ר ירון זליכה שטוען כי אחזקת היתרות ברמה הנוכחית כרוכה בעלות שאינה סבירה ולא כדאית. ד"ר זליכה מציין כי בנק ישראל אינו מסוגל להעלות את שער הדולר לאורך זמן ואחזקת יתרות של 60 מיליארד דולר עולה למשק הישראלי 3 מיליארד ש"ח בהפרשי ריבית בשנה. גם החשב הכללי הנוכחי, שקוי אורן, ציין כי לא ידוע עד כמה השפיעה רכישת הדולרים של בנק ישראל אך יש לה השלכות שליליות ולא ניתן להמשיך כך לנצח. כך מהירים שני חשבים כלליים - רכישות המט"ח הגדולות "חושפות את בנק ישראל לתנדטיות מסוכנת בשערי המטבע".

בעבר היו יתרות המטבע אמורות לממן שלושה חודשי ייבוא, או בערך 16 מיליארד דולר (בשנת 2008). אולם מאז מארס 2008 הודיע בנק ישראל כי יש להגדיל את יתרות המט"ח, בתחילה ל-35 - 40 מיליארד דולר, בהמשך ל-44 מיליארד דולר. הודעה רדפה הודעה עד שלאחרונה הצהיר הבנק כי אין גבול עליון לרכישות הדולרים וכי הבנק יתערב במסחר המט"ח "ככל שידרש".

כידוע, לישראל יש חוב חיצוני גדול. החוב החיצוני של המגזר הציבורי בישראל מוגדר כסך ההתחייבויות של הממשלה, בנק ישראל והמוסדות הלאומיים כלפי מי שאינם תושבי המדינה (הן במטבע חוץ והן בשקלים). בסוף שנת 2008 עמד החוב במטבע חוץ של הממשלה על כ-109.5 מיליארד שקלים (כ-28.8 מיליארד דולר), שהם כ-20% מכלל החוב הממשלתי.

מסתבר כי ליתרות המטבע המסוכנות הללו יש שימושים אחרים מאשר לממן ייבוא ולהחזיר הלוואות עליהם משלמים אזרחי ישראל קרן וריבית גבוהים מידי שנה. באוקטובר השנה העמידו בנק ישראל והאוצר הלוואה בסך 1.7 מיליארד דולר לקרן המטבע העולמית (IMF), קרן העוסקת בהלוואות למדינות מתפתחות. הלוואה עליה הכריז בגאווה שר האוצר בכינוס קרן המטבע האחרון בטורקיה.

נשגב ממני מדוע מנהיגי המשק הישראלי, המבקשים להחשב כנציגי מדינה מפותחת, ממהרים לאמץ דווקא את האופנות הבעתיות הבלתי אחראיות והמסוכנות כלכלית. וכי מה רע בהתנהלות כלכלית שמרנית בימים אלו? אם אתה חייב כסף האין מוטב שתכסה את חובותך בטרם תלווה כספים לאחרים כגביר העיירה?

נגידי הבנקים בעולם מנסים לצמצם את חשיפתם לסיכונים הדולר - רק אצלנו קונים דולרים ומלווים - האם בכל העולם טועים?

• נכתב עבור הטור "על הכוונת" במקור ראשון

▪ הכותב הוא מנתח מדיניות במכון ירושלים לחקר שווקים.

מצר: 17/11/2009 | עודק: 17/11/2009 [News1 - כתבים ב-](#) [בימה חופשית+](#) [הדפסה](#) [שלח לחבר](#)
[+ כיתבו בפורומים של News1](#) | [+ חדשות נוספות ברשת](#) | [+ הודעות נוספות ברשת](#) | [+ בלוגרים ברשת](#)

לחץ כאן להדפסה